

TRANSFORMACIJA NAIVE 'Treba ići u korak s vremenom, ali i znati vrednovati važnost temeljnog izričaja'

6.9.2025. 12:00 Tomislav Matijašić

Slike na staklu svojim doživljajem uživo daju dimenziju koja se u digitalnom svijetu (iz)gubi.

Rekla nam je tako **Helena Kušenić**, viša kustosica i povjesničarka umjetnosti u Muzeju grada Koprivnice, dodavši da je bitno i nužno predstavljati originale umjetnina, bilo slika na staklu, crteža, grafika ili skulptura. Original uvijek ima posebnu vrijednost i značaj, naglasila je Kušenić, što se ističe kod prezentacije i predstavljanja likovnih radova naivne umjetnosti.

– No, to ne znači da ne treba otvarati prilike i drugačijim načinima prezentacije ili reinterpretacije kakva nam uskoro slijedi kroz koprivničku premijeru kratkometražnog animiranog filma Maide Srabović naziva "Fačuk", inspiriranog atmosferom i djelima naivne umjetnosti, posebno onima Mije Kovačića. Reakcije posjetitelja su pozitivne i na ove druge oblike predstavljanja, no oni su uglavnom popratni sadržaj ili nešto što motivira da se dođe do originala – mišljenja je.

Slikanje na staklu zaštićeno je nematerijalno dobro

Podsjetila je i na činjenicu da je slikanje na staklu kao tehnika zaštićeno nematerijalno dobro Republike Hrvatske pa je važno predstaviti ga u originalnom okruženju, to jest na zidovima i u okvirima. To je ujedno bila glavna nit vodilja prilikom formiranja stalnog postava koprivničke Galerije Mijo Kovačić koja predstavlja umjetnine već spomenutog Mije Kovačića iz privatnog obiteljskog vlasništva, a primjenjiva je i na Galeriju naivne umjetnosti u Hlebinama. Galerijom u Koprivnici, kao i onoj u Hlebinama, upravlja Muzej grada Koprivnice.

Helena Kušenić u Galeriji Mijo Kovačić. / Snimio Dino Šef.

– Galerija naivne umjetnosti dio fundusa Ivana Generalića prikazuje i kroz digitalnu formu u kojoj se kroz dvojezičnu priču predstavlja povijest Hlebinske škole i Galerije naivne umjetnosti te se uz to predstavljaju i manje animacije na nekolicini izloženih slika Ivana Generalića. Dio Zbirke naivne umjetnosti Muzeja grada Koprivnice već je gotovo 10 godina predstavljen na online platformi *Google Arts & Culture*, smatram da je to sigurno jedan od smjerova kojim je potrebno ići – napomenula je Kušenić.

Ne treba se bojati istraživati

Vrativši se na činjenicu da su temelji naive izrasli na temeljima klasičnog slikarstva koje se smješta na zidove i u okvire, Kušenić tvrdi da to svakako treba i nastaviti, no “ne treba se bojati ni istraživati i osmisliti neke nove načine predstavljanja ili povezivanja”, ponovila je.

– Jednom takvom načinu svjedočili smo kroz projekt “Umjetnost u zajednici” koji su provodili Akademija likovnih umjetnosti i Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu spajajući mlade studente akademije i studente etnologije s nekim autorima naivne umjetnosti što je rezultiralo fuzijom, odnosno zajedničkim radom. Tako smo naivno slikarstvo na staklu Dražena Teteca u suradnji s Klarom Burić prenijeli u formu *land arta* i izložili unutar izložbe suvremene umjetnosti. Mislim da takvi izleti nisu presudni, ali su svakako dobrodošli i daju svježinu naivnoj umjetnosti – kazala je Kušenić.

Suživot, a ne isključivanje

Naiva umjetnost u tom kontekstu ne bi trebala nadrastiti zidove i okvire pa se Kušenić više priklanja ekspanziji i suživotu s novim tehnologijama, a ne isključivanju.

– Naivno slikarstvo treba ostati slikarstvo, ali se može i treba otvarati za nove interpretacije i prezentacije, a možda i neke nove tematike. Svjedočimo dobroj fuziji naive i animacije, možda je to jedan od pravaca koji se mogu nastaviti u kojima će se naiva približiti nekim novim gledateljima koje slika možda neće privući na prvu. Svakako mislim da je potrebno biti u korak s vremenom, no znati vrednovati i važnost temeljnog izričaja i slike kao takve u bilo kojem umjetničkom stilu, pa i naivi – jasno je navela.

Novi gledatelji bi, pak, mogli biti upravo mlađe generacije koje se prvo vezuju uz ekrane, a tek onda za nešto izvan tog medija, dodala je.

– Baš kao što nas, primjerice, film “Fačuk” vraća do slika Mije Kovačića, a onda i drugih majstora naive i potiče na gledanje i proučavanje cijelog fenomena Hlebinske škole i naivne umjetnosti općenito. Mlade je potrebno zainteresirati na neke nove načine, a jedan od njih je sigurno edukacija i zato je Muzej grada Koprivnice nekoliko godina provodio edukativni ljetni kamp naziva “KUL Hlebine” u kojem su djeca otkrivala Kulturu, (naivnu) Umjetnost i Logorovanje, odnosno vraćala se suživotu s prirodom koji je presudan za nastanak naivne umjetnosti kao stila u počecima i sredinom prošlog stoljeća. Edukacija je presudna za sve skupine posjetitelja, a nove tehnologije možda bi najviše mogle pomoći kod mlađih grupacija, prvenstveno srednjoškolaca ili mlađih dobni skupina u 20-im ili 30-im godinama života – mišljenja je Kušenić.

Naiva je naša zajednička baština i svi smo odgovorni

Zaključno, Kušenić naivnu umjetnost vidi kao zaokružen stil koji ne treba premostiti kist i staklo.

– No, za potrebe šire recepcije i približavanja novim generacijama nije loše da se predstavlja i u nekim novim oblicima koji će nas onda odvesti do izvorišta i upoznati s temeljima i vrijednošću baštine. Mislim da naiva može i treba opstati, a vjerujem i da hoće. Pokretač je cjelokupna zajednica i sinergija više aktera od muzeja, galerija, današnjih slikara, preko turističkih zajednica, lokalnih obrta ili KUD-ova, škola, fakulteta, vrtića pa do dizajnera, animatora, montažera, redatelja i sličnih zanimanja. Naravno da je struka netko tko može i treba dati poticaj i smjernice, no naiva je zajednička baština i svi smo odgovorni za to da ju predstavimo i usadimo kao vrijednost budućim generacijama – zaključila je.

Iako je nov, Muzej Podravine stvoren je za predstavljanje na zidovima i u okvirima

Upravo za tradicionalni način prikazivanja umjetničkih djela odlučili su se i u Virju gdje je početkom 2025. godine otvoren Muzej Podravine u čijem je fokusu Galerija Margarete Meissner-Bašić i Luke Bašića koja predstavlja zbirku naivne umjetnosti.

Nikola Cik, povjesničar, privremeni ravnatelj ovog muzeja i direktor Turističke zajednice Područja Središnja Podravina, kazao nam je da su se pri uređenju i otvaranju galerije odlučili za ovakav način prikazivanja umjetničkih djela što im je sugerirao i sam fizički prostor.

– Svi koji posjećuju galerije i muzeje u Hrvatskoj i drugdje u svijetu vjerojatno su se i sami uvjerali da tradicionalni načini predstavljanja umjetničkih djela, što podrazumijeva postavljanje originalnih djela na zidove, zapravo nikada ne zastarijeva i kao da nema alternativu. Sve što činimo uz ono osnovno za svaku

izložbu ili stalni postav kao što je posebna rasvjeta, atraktivni plakati, posebno osmišljena vodstva ili radionice za različite kategorije posjetitelja, doista može privući dodatni broj posjetitelja, ali istinski ljubitelji umjetnosti posjećivat će galerije i muzeje bez obzira na to – mišljenja je Cik.

Pristup mlađim generacijama

Po pitanju dodatnog broja posjetitelja, najteže je privući i zainteresirati publiku iz mlađih generacija do kojih je činiteljima Muzeja Podravine najviše stalo.

– Toj skupini posjetitelja bi digitalna rješenja bila najprivlačnija i oni bi ih najobilnije koristili te bi se uz vještog kustosa mogli zainteresirati za bilo koju zbirku. Zato oslušujemo publiku i njihove zahtjeve koji ne moraju biti izravno izrečeni, ali jasno nam je koja djela im privlače pažnju, a pokraj kojih samo prolaze – naglasio je.

Nikola Cik u Muzeju Podravine. / Snimio Dino Šef.

Uz navedeno, Cik je mišljenja da suvremeno doba naivnoj umjetnosti donosi još neke izazove.

– Dolaze generacije, odnosno publika kojoj ćemo morati pristupati na inovativne načine jer im možda neće biti jasno da su umjetnici prikazivali svijet oko sebe kakav je tada postojao. Seosko dvorište kakvo je naslikao Ivan Generalić uskoro će postojati samo na njegovim slikama, a odavno se već ne ore plugovima koje vuku konji ili krave niti se rublje pere na potoku. Nema više niti zima s dubokim snijegom kao na slikama Mije Kovačića, Milana Generalića, Franje Filipovića ili Ivana Večenaja. Različiti oblici digitalizacije originalnih djela s ciljem usmjeravanja pažnje na određene motive, tehnike ili boje definitivno predstavljaju inovacije bez kojih će u budućnosti biti nezamislivo interpretirati umjetnička djela. Hoće li možda ta djela postati samo predložak onima koji će pokušati slikati potezima prstiju po ekranima osjetljivima na dodir ili će umjetna inteligencija moći oponašati Ivana Rabuzina i Franju Mraza, također ćemo uskoro vidjeti – komentirao je Cik.

Tradicionalni načini prezentiranja umjetničkih djela ne zastarijevaju

Ipak, Cik je mišljenja da se u muzejskoj struci stvari ne mijenjaju tako brzo i da mnogo toga ovisi o inovativnosti pojedinaca ili malih skupina entuzijasta.

– Osim toga, iskustvo pokazuje da tradicionalni načini prezentiranja umjetničkih djela ne zastarijevaju i da ih suvremena tehnološka otkrića uspješno nadopunjuju, ali ne zamjenjuju. S druge strane, svjedočimo gotovo svakodnevnom otvaranju interpretacijskih i posjetiteljskih centara u kojima moderna tehnologija ima mnogo veću ulogu, ponekad i premoćnu u odnosu na tradicionalne muzeje i galerije – napomenuo je.

Za kraj je poručio da će u Muzeju Podravine ostati vjerni tradicionalnim načinima prezentiranja naivne umjetnosti zbog bogatstva zbirke koju posjeduju, a da će za nekim oblicima transformacije potencijalno najprije posegnuti one ustanove koje raspolažu s manje djela ili s nekim drugim ograničenjima.

To, pak, ne isključuje to da će Galeriju Podravine opremiti dodatnim, popratnim suvremenim sadržajima. Cik je tako otkrio kako će među prvim koracima biti opremanje galerijskog prostora QR kodovima koji će omogućiti posjetiteljima dobivanje dodatnih informacija koje inače ne bi bilo moguće predstaviti u ograničenom, fizičkom prostoru, a u planu je i postavljanje ekrana na kojem će biti prikazan videozapis na kojem će se moći vidjeti kako zapravo nastaje slika na staklu, odnosno kako slikari koji slikaju na staklu rade u svojem ateljeu.

Članak je napisan uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz programa poticanja novinarske izvrsnosti.

